

Selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä

Elinvoima

1. Miten sisäinen valvonta ja siihen sisältyvä riskienhallinta on kunnassa järjestetty?

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta ovat jatkuvasti kehittyvä kokonaisuus. Ennakointi ja hyvän hallintotavan noudattaminen vähentävät riskien toteutumisen mahdollisuutta. Elinvoimatoimen ja Jämsän Vesi liikelaitoksen tulosalue- ja tulosityksiköesimiehet sekä työnjohto seuraavat, että päätökset tehdään lain, säännösten, hallintosäännön sekä muiden ohjeiden mukaisesti. Mahdollisiin virheisiin puututaan Jämsän kaupungilla käytössä olevien toimintaohjeiden mukaisesti ja tarvittavat korjaukset tehdään.

Toimialalla ja vesilaitoksella sovelletaan ympäristöoikeuden alan lainsäädäntöä, joka on luonteeltaan joustavaa. Toimialalla on 2023 käsitelty muutoksenhakuja 4 kpl, jotka ovat liittyneet pääosin joustavien normien tulkintaan ratkaisutilanteessa. Yhdessä elinvoimalautakunnalle osoitetussa oikaisuvaatimuksessa vaadittiin kaikkien elinvoimalautakunnan 24.8.2023 päätösten kumoamista. Oikaisuvaatimus hylättiin, sillä se perustui hakijan virheelliseen tulkintaan koskien kuntalain 74 §:stä. Toimialalta on 2023 valmisteltu yksi lausunto Hämeenlinnan hallinto-oikeudelle asemakaavan muutosta ja rakennuskieltoa koskien. Vesilaitoksella ei olla käsitelty muutoksenhakuja vuoden 2023 aikana.

2. Onko valvonnassa havaittu puutteita kuluneella tilikaudella?

Elinvoimatoimen ja vesilaitoksen toiminta perustuu valtaosin lakeihin, säännöksiin ja kaupungin sisäisiin ohjeisiin. Lakien, ohjeiden tai säännösten noudattamisessa ei ole havaittu sellaisia ongelmia, joihin tulisi puuttua sisäisen tarkastuksen näkökulmasta. Mahdolliset riskit toimialalla kohdistuvat aika ajoin muuttuvan sisäisen ohjeistuksen hallintaan.

3. Miten sisäistä valvontaa on tarkoitus kehittää voimassa olevalla taloussuunnittelukaudella

Riskienhallinta on osa elinvoimatoimen jokapäiväistä toimintaa ja osa esimiestyötä. Sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa kehitetään kaupunkitasoisen ohjeistuksen pohjalta ja sisäisen valvonnan asioita käsitellään ja linjataan tarpeen mukaan elinvoimatoimen johtoryhmässä. Vesihuoltopäällikkö kuuluu elinvoimatoimen johtoryhmään.

4. Hallinto- ja johtamistapa (eettiset periaatteet, säännöt, ohjeet, toimivallan jako)

Elinvoimatoimi ja vesilaitos noudattavat toiminnassaan lakeja, säännöksiä ja niiden nojalla annettuja määräyksiä sekä hallintosääntöä ja kaupungin sisäistä ohjeistusta.

5. Riskienhallinta (tunnistus, analysointi, hallinta, dokumentointi)

Riskienhallintaa kehitetään osana toiminnan kehittämistä ja se on osa jokapäiväistä työtä. Riskiarvio laaditaan vuosittain talousarvion yhteyteen ja sen toteutumista seurataan vuosittain toisen talouden osavuositarkastuksen (8/2024) ja tilinpäätöksen yhteydessä. Elinvoimatoimen merkittävimmiksi riskeiksi on todettu 2023 henkilöresurssien riittävyys, rakennusten ja infran korjausvelka sekä työturvallisuuteen kohdistuvat riskit. Toimialakohtaisten riskien lisäksi kaupungin taloudellinen tilanne edellyttää toimialalta erityisen tarkkaa talouden seurantaa.

6. Valvontatoimenpiteet (mm. erilaiset kontrollit, suojaukset, sopimusten hallinta),

Henkilöresurssien riittävyyttä seurataan toimialalla jatkuvasti tulosaluejohtajien ja vesihuoltopäällikön toimesta. Toimialan henkilöorganisaatio on ohut, eikä kaikkiin avaintehtäviin ole edelleenkään osoittavaa sijaista. Pitkät terveysperusteiset poissaolot ja henkilöstön vaihtuvuus kuormittavat tulosalueita ja eläköitymisten myötä organisaatiosta on poistumassa kriittistä osaamista. Toimialalle myönnettyillä täyttöluvilla ja palveluverkon supistamisella on tarkoitus vuoden 2024 aikana pienentää henkilöstöriskiä. Hankerahoituksella on tarkoitus rahoittaa elinvoimaa vahvistavaa kehittämistoimintaa ja tukea toimialan lakisääteisten tehtävien hoitamista. Toimialalla 2024 käynnistyvä tietojärjestelmien uudistamisella on tarkoitus nykyaikaistaa käytössä olevaa tietojärjestelmäarkkitehtuuria ja hyödyntää mm. robotiikkaa työn tehostamiseksi, työn mielekkyyden lisäämiseksi ja henkilöstöriskien pienentämiseksi.

Rakennusten ja infran korjausvelan osalta riskien hallintaa tehdään elinvoimatoimessa kunnallistekniikan ja tilapalvelujen tulosalueilla. Tulosalueet suunnittelevat ja priorisoivat kunnossapidon, korjauksien ja saneerauksien toimenpiteet vuosittain ja esittävät talousarvioon toimenpiteisiin tarvittavia resursseja. Jämsän kaupungin taloudellisessa tilanteessa mm. rakennusten purkamisen kustannuksia ei ole ollut mahdollista esittää taloussuunnitteluvuosille, sillä purkamisen kustannukset kirjataan käyttötalousmenoksi. Rakennusten ja infran korjausvelasta johtuen toimialalta joudutaan toteuttamaan vuosittain ennakoimattomia korjaustoimenpiteitä, jotka kuormittavat toimialan käyttötaloutta. Tilapalvelujen tulosalueella on käynnissä rakennusten salkuttaminen, mikä parantaa rakennetun omaisuuden hoidon suunnitelmallisuutta. Sisäilmatyöryhmä kokoontuu säännöllisesti ja aina tarvittaessa. Ryhmä koostuu laajalaisesti eri asiantuntijoista.

Työturvallisuuden kohdistuvien riskien hallinnasta ja valvonnasta vastaavat tulosyksikköjen esimiehet sekä työmailla valvonnasta vastaavat henkilöt. Työturvallisuuskäytäntöjen ohjeistus on hyväksytty elinvoimalautakunnassa 27.10.2022 § 143 ja kaupunginhallituksessa koko konsernia koskien 31.10.2022 § 329. Kunnallistekniset palvelut tulosalueen ja Jämsän Vesi liikelaitoksen henkilöstöllä sekä urakoitsijoiden henkilöstöltä edellytetään jatkuvasti voimassa olevaa Tieturva I - ja työturvallisuuskortteja. Toimialalla noudatetaan työnantajan ohjeistusta työtapaturmien ja vaaratilanteiden ilmoittamisesta. Toimialan arviointiohjelma koskien työn riskien arviointia ja hallintaa laaditaan uuteen WPro -järjestelmään kevään 2024 aikana.

7. Tieto ja tiedonvälitys (avoimuus ja hyvä tiedonhallintatapa, raportointi, viestintä, esim. merkittävät riskit)

Elinvoimatoimen talouden toteutumista seurataan jokaisessa elinvoimalautakunnan kokouksessa tulojen ja kustannusten osalta sekä laajemmin osavuositarkastuksien yhteydessä. Toimialajohtajan, tulosalue-esimiesten ja vesihuoltopäällikön velvollisuus on reagoida ennakkoiden ja välittömästi määrärahojen ylitysuhiin ja raportoida niistä lautakunnalle ja edelleen kaupunginhallitukselle. Mikäli ylitystä ei voida kattaa toimialan sisäältä, toimiala tekee lisämäärärahaehdotuksen valtuustolle. Mikäli ylityksessä on kysymys kiireellisesti toteutettavasta välttämättömästä toimenpiteestä, toimenpiteeseen ryhtymisestä neuvotellaan kaupungin johdon kanssa.

Elinvoimatoimen johtoryhmässä käsitellään toimialan jatkuvuudenhallintaan ja riskeihin liittyviä asioita viikoittain. Johtoryhmän toimintaperiaatteena on avoimuus ja yhteinen ongelmanratkaisu, sillä suurimpien riskien osalta haasteet ovat laaja-alaisia ja vaikuttavat kaupungin toiminnan lisäksi laajasti kaikkien kuntalaisten arkeen.

Käyttäjävaltuuksia valvotaan ja dokumentoidaan, käyttö- ja lukuoikeudet ovat vain henkilöillä, joille se on tehtävän hoidon kannalta tarpeellista. Sopimustenhallintaa on keskitetty Dynasty-asianhallintajärjestelmään. Sopimushallinnan osalta toimialalla on kehittämistarvetta erityisesti vanhojen sopimusten osalta. Sopimukset laaditaan pääasiassa omana työnä, käyttäen tarvittaessa lakiasianpalveluita. Sopimuksien toteutumista valvovat yksittäiset henkilöt tai henkilöryhmät toimialan sisällä.

Omaisuuksien hankinta ja luovutus perustuu hallintosäännön määräyksiin ja sitä tehdään kaupunginvaltuuston hyväksymän investointiohjelman ja määrärahojen rajoissa. Hankinnoissa noudatetaan hankintalakea ja kaupunginhallituksen 5.2.2024 § 8 hyväksymää hankintaohjetta.

Tietoturvan ja tietosuojan osalta noudatetaan Jämsän kaupungin tietoturvaohjetta ja tietoturvapoliittikkaa. Ohjeistus perustuu lainsäädäntöön. Tietoja säilytetään, välitetään ja käytetään oikeaoppisesti hyvän hallintotavan mukaisesti riittävällä suojauksella. Tietoturvaa ja tietosuoja kehitetään kaupunkitason ohjauksen mukaisesti. Elinvoimatoimessa on käynnistynyt 2024 yhteistyössä tietohallinnon kanssa toimialan tietojärjestelmien kehittäminen, jonka tavoitteena on yhtäältä vähentää tietoturvariskejä ja toisaalta kehittää ja tehostaa toimialalla tehtävää työtä järjestelmäarkkitehtuuria, digitalisaatiota ja robotisaatiota hyödyntämällä.

8. Seuranta (ml. arviointi, kehittämistoimenpiteiden tuloksellisuus).

Riskien toteutumista seurataan osana taloussuunnitteluprosessia. Toisen osavuositarkastuksen ja tilinpäätöksen yhteydessä seurataan riskiarvion toteutumista.

9. Kunnanvaltuuston hyväksymät sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan periaatteet ja kunnanhallituksen niiden soveltamiseksi antamat tarkemmat ohjeet ja niiden noudattaminen

Jämsän kaupungin hallintosäännön 11 luvussa on annettu määräykset Jämsän kaupungin sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta. Elinvoimajohtaja ja toimialan tulosalue- sekä tulosityksikköesimiehet sekä vesilaitoksen vastuuhenkilöt vastaavat alaisensa toiminnan riskien tunnistamisesta, arvioinnista, riskienhallinnan toimeenpanon toteutuksesta ja toimivuudesta, sekä raportoinnista. Lisäksi kaikki ne toimielimet ja viranhaltijat, joille on annettu toimivaltaa kunnan varojen käytössä ja jotka toimivat viranomaisina, vastaavat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteuttamisesta omalta osaltaan.

Hallintosäännön lisäksi sisäiseen valvontaan ja riskienhallintaan liittyen on annettu ohjeistusta mm. talousarvion täytäntöönpano-ohjeessa, hankintaohjeessa, laskutusohjeessa, projektien käsittelyohjeessa ja tiedonhallintaan liittyvissä ohjeissa. Jämsän kaupungin ohjeistus on kerätty kattavasti Jämsän kaupungin intraan ja on siten koko henkilöstön käytössä.

10. Riskienhallinnan ja seurannan selkeä vastuutus ja asiantuntemuksen riittävyys

Vastuut ovat selkeät. Tehtäväkuvien ajantasaisuus tarkistetaan aina, kun toimialalla tapahtuu muutoksia ja toimivaltaan liittyvät asiat pyritään ratkaisemaan viipymättä hallintosääntömuutoksin tai toimielinten delegointipäätöksin. Toimialalla on vaihtuvuutta mm. eläköitymisiin liittyen. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan periaatteet ovat osa perehdyttämistä. Lisäkoulutusta hankitaan henkilöstölle tarpeen mukaan.

11. Kunnan riskienkartoituksen ajantasaisuus ja kattavuus

Riskit kartoitetaan ja päivitetään osana taloussuunnitteluprosessia. Merkittävimmät riskit nimetään ja kuvataan talousarvioon ja niiden toteutumista seurataan talouden raportoinnin yhteydessä.

12. Merkittävimpien riskien ja niiden hallitsemiseksi tehtävien toimien dokumentointi, seuranta- ja raportointikäytännöt sekä niiden toteutuminen, onnistuminen toteutuneiden riskien ajallisessa ja rahamääräisessä ennakkoinnissa

Riskit kartoitetaan ja päivitetään osana taloussuunnitteluprosessia. Merkittävimmät riskit nimetään ja kuvataan talousarvioon ja niiden toteutumista seurataan talouden raportoinnin yhteydessä. Taloudellisten riskien toteutumista seurataan jokaisessa elinvoimalautakunnan kokouksessa tulojen ja kustannusten osalta sekä laajemmin osavuosisikatsauksien yhteydessä. Toimialajohtajan, tulosalue-esimiesten ja vesihuoltopäällikön velvollisuus on reagoida ennakoiden ja välittömästi määrärahojen ylitysuhiin ja raportoida niistä lautakunnalle ja edelleen kaupunginhallitukselle.